

Stiftelsen Fjelberg Prestegard

Årsberetning 2016

Restaurering NØST BREIVIK

Side 4

Nye utstillinger ALBERTAVLEN ROSEMALING

Side 20

Tilstandsrapport Side 25–27

Refugium To forfattere Side 16–17

Oppdatert Fortidsminnekart Side 22–24

KYSTLAGET

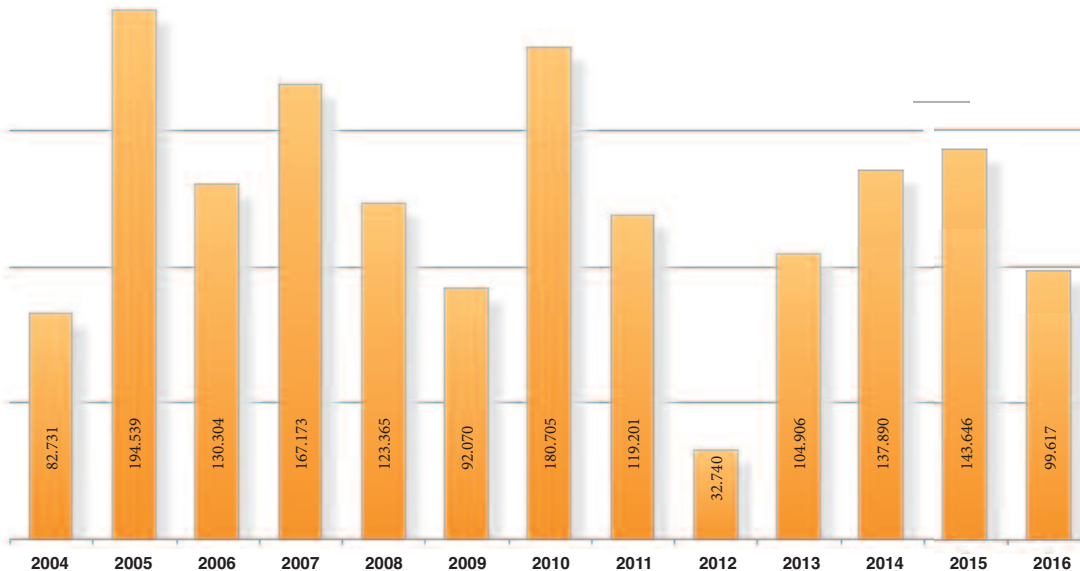
Side 10

Konsert GRIEG KOR Side 15

Barnedåp, Emil M. Nordhus 28. mars. Oppe fra venstre: Ruth Karin Ottesen, Marie Hjelle, Willy Nilsen. 2.rad fv. (med ryggen imot) Turid Solvoll, Christian.. Solveig Hjelle, Anne Britt Hjelle. 3.rad fv. Caroline Tysse Mjelde, Joakim Tysse Mjelde, Solbjørg Mjelde, Ingebjørg Marie Nordhus, Julianne Tysse Mjelde, Johannes Landa. 4.Rad fv. Celine Anette Maridal, Jarle Andre Maridal Nordhus, Torill Nordhus. Rad øverst på tvers, Jan Erik Nordhus, Per Jarle Nordhus, Andrea Sofie Maridal Nordhus, Marianne Nordhus. **Bildet til høyre:** Fadder Anne Britt Hjelle og Dåpsbarnet Emil Nilsen Nordhus

Egne arrangementer ga et netto bidrag på kr. 99.617 i 2016

Fjelberg prestegard – Arrangementer 13 år 2004–2016

År	Egne inntekter	Antall arr.	Lokale arr.	Seminarer/møter	Refugium	Besøkende	Overnattingsdøgn
2016	99.617	18	9	7	2	521	297
2015	143.646	21	13	7	1	547	472
2014	137.890	32	19	12	1	828	290
2013	104.906	28	19	6	3	485	346
2012	32.740	10	5	4	1	251	216
2011	119.201	25	12	8	5	486	444
2010	180.705	22	9	8	5	550	576
2009	92.070	20	10	5	5	586	376
2008	123.365	34	23	9	2	964	350
2007	167.173	29	17	10	2	1090	560
2006	130.304	23	12	7	4	646	379
2005	194.539	41	23	14	4	1326	699
2004	82.731	40	22	12	6	1112	574
2004–2016							
Gj.sn.	112.695	23	12	8	3	655	369

Nøkkeltall

Resultatregnskap 2016	2015	2014	
Driftsinntekter	524 158	563 161	894 200
Driftskostnader	491 619	510 898	883 375
Driftsresultat	32 539	52 263	10 825
Resultat av finansposter	4 470	7417	13 500
Årsresultat	37 009	59 680	24 325
Balanse	2016	2015	2014
Anleggsmidler	1 161 380	1 161 380	1 161 380
Omløpsmidler	492 365	470 659	403 679
Eiendeler	1 653 745	1 632 039	1 565 059
Egenkapital	1 647 474	1 610 464	1 550 784
Kortsiktig gjeld	6 271	21 574	14 275
Gjeld og egenkapital	1 653 745	1 632 039	1 565 059

I 2016 hadde vi 297 overnattingsdøgn i prestegården og 521 besøkende. Hordaland Fylkeskommune ga i beretningsperioden et driftsbidrag på kr. 233.000 mens bidraget fra Kvinnherad kommune ble 40.000 kroner.

Bidraget fra egne arrangementer og leie utgjorde kr. 99.617 netto.

I 2016 ble det investert kr. 180.419 til restaurering.

Fylkeskommunen ga et tilskudd til restaurering av Nøst Breivik på kr. 100.000. Regnskapet er oppgjort med overskudd. Til et fremtidig bokprosjekt om Stiftelsen Fjelberg prestegard avsatte styret kr. 37.009. Det ble holdt ett styremøte og en rekke enkeltkonsultasjoner i beretningsåret. Samarbeidet med sognerådet og kommunen fungerer godt. Ingemund Gjærde har vært engasjert til restaurerings- og løpende vedlikeholdsarbeider. Marianne Nordhus har klippet gresset. Jorunn Landa har sørget for vask og sengetøy. Even Landa er tilsynshavende for Stiftelsen. Truls Grung har fungert som daglig leder og restaureringsansvarlig.

STYRETS ÅRSBERETNING 2016

Virksomhetens art og sted

Stiftelsen Fjelberg Prestegard skal foreta istandsettelse og vedlikehold av bygningene på prestegården og administrere bruken av dem. Bygningene skal istandsettes i samarbeid med representanter for Riksantikvaren og Fylkeskonservatoren i Hordaland for å bli tatt vare på i fremtiden. Bygningene skal benyttes til kirkelige, vitenskapelige, kulturelle og sosiale formål, kurs- og konferansevirksomhet, samt arrangementer for lokalbefolkningen. Stiftelsen har sekretariat hos Fortidsminneforeningen, Klostergaten 28, 5005 Bergen.

Fortsatt drift

Stiftelsen har foretatt planlagt restaurering og vedlikehold i 2016. Forutsetningen om fortsatt drift er til stede og lagt til grunn ved utarbeidelsen av årsregnskapet.

Årsregnskapet

Regnskapet for 2016 er gjort opp med et overskudd på kr. 37.009,-. Styret anser både egenkapitalsituasjonen og likviditeten som tilfredsstillende.

Arbeidsmiljø/likestilling

Styret anser arbeidsmiljøet for tilfredsstillende. Styret har tre mannlige og et kvinnelig medlem. Det har ikke vært ulykker eller sykefravær i stiftelsen i 2016.

Ytre miljø

Stiftelsen har ingen virksomhet som påvirker det ytre miljø.

Fremtidsutsikter

Stiftelsen vil fortsette sitt aktive engasjement for utvikling av samarbeidsrelasjoner med andre kulturinstitusjoner og lokale interessegrupper.

I 2016 har styret bestått av Leif Kahrs Jæger (formann), Arne Sælen, Clara Hveem, Synnøve Solbakken og Marianne Nordhus. Petter Visted, Knut Ormhaug, Annemor Ekeland, Ingrid Handeland og Agnar Lande er vararepresentanter.

Jorunn og Liv Landa har sørget for stell av sengetøy og gulvvask i «en mannsalder». Hva skulle vi gjort uten dem?

Restaurering Nøst Breivik

Askeladden ID 87-186-10. SEFRAK 1224-0039-292. Fredet, 25 m²

- Terrenget drenert og renset
- Staver/grindverk jekket opp og restaurert
- Ny grunnmur mot syd.
- Ny kledning mot syd, oljet
- Delvs ny kledning mot vest.
- Nye hengsler hoveddør nord og dør mot øst.

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

KULTUR- OG
IDRETTSDELINGA

STIFTELSEN FJELBERG PRESTEGARD
c/o Truls Grung
5459 FJELBERG

Dato: 19.04.2016
Vår ref.: 2015/2163-62
Saksbehandlar: irekron
Dykkar ref.:

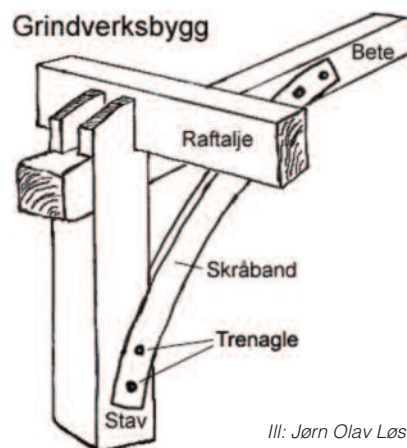
**Naust Breivik - Fjelberg Prestegard - gnr 210 bnr 23 - Kvinnherad -
Askeladden ID: 87186-10 - Statsbudsjettet 2016 kap 1429 post 71
Tilskot til freda kulturminne i privat eige, kulturmiljø og
kulturlandskap - Underretting om tildeling**

Vi viser til søknaden Dykkar, dagsett 01.11.2015.

Søknaden vart handsama av Utval for kultur, idrett og regional utvikling i møte 13.04.2016, sak 54/16.

Utval for kultur, idrett og regional utvikling vedtok å gje eit tilskot på **kr 100.000,-** av mplar frå statsbudsjettet 2016, kap. 1429 post 71 - tilskot til freda kulturminne i privat eige, kulturlandskap og kulturmiljø.

Grindverksbygg

Ill: Jørn Olav Løset.

Besiktelse 2. mai 2016

Detalj syd-vestre hjørne 9. juni,
ustrast mur og fuktskader

Restaurering Nøst Breivik

Grindverk jekket opp, ny grunnmur og kledning 19. juni

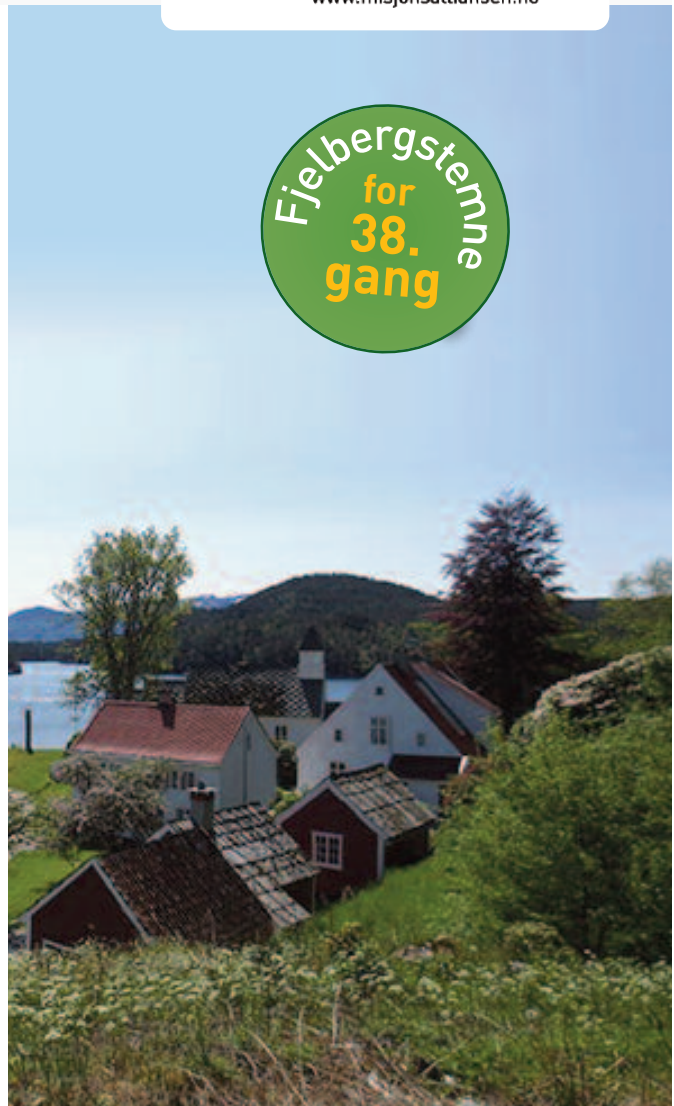
Ferdig restaurert 23.juni

Detalj syd-vestre hjørne.

Sundag 5. juni 2016;

med sommarsol og velkomstord; takk for sist, kjekt å sjå deg, latter og smil og helsing i bakken opp mot kyrkja med oppbyggande ord for oss som sit i benkane og innsyn i korleis Misjonsalliansen er til stades i livet til dei som er langt vekke med song og musikk som gir oppleving på høgde med det ein får i dei flottaste konsertsalar så ein gløymer om ein er rett kledd, om benkane er harde, om floga susar og finn skjulestader i sprekkene på dei gamle tømmerveggane i kyrkja, så ein gløymer kven som sit på benken framføre, så ein berre sit, lar tanke gå, lar ord og tone synka inn med middag i prestegarden; der blikket glir over eldgamle veggjar og minner om då folk kom roande alvorleg for å ordna offentlege gjeremål hos presten, smilande for å melda om vigсле eller syrgjande for å ta eit siste farvel med ein av sine kjære med oppfrisking om tider då over tre hundre stemmedeltakarar kom i små og store båtar med påminning om at det er menneske andre stader i verda som treng å oppleve at «lys over landet strøymde» med fortellinga om Ludvig Eriksen som kom til Fjeldberg for å henta nye krefter for 130 år sidan, og drog derfrå med visjon og kraft til å byggja opp det som skulle bli Misjonsalliansen. *M.E.T*

Fv: Oddbjørn Evenshaug, Nils Tore Andersen frå Misjonsalliansen, Hans Olav og Liv Tungesvik. Gunnar Husan

Ein veteran klar på kaien.
Rusten har vore på dei aller fleste Fjeldbergstemna

Misjonsalliansen KONSERT

Hans Olav Tungesvik var ansvarleg for gjennomføringa av stemnet saman med soknerådet i Fjeldberg og Eid, og Truls Grung tok godt i mot stemnedeltakarane i prestegarden. Nils Tore Andersen var talar og hadde med seg Gunnar Husan og Oddbjørn Evenshaug i fylgjet. Jan Ove Totland leia gudstenesta. Duo Manna, Heidi Solkjell og Edv Skotte Fatland frå Skånevik og Kristine Hestad på fløyte saman med organist Marit Lindekleiv, fylte kyrkja med flott song og musikk. Me vil i lang tid hugsa slike stunder.

Marit Elisebet Totland

Takk for no!

Steinerskolens Botanikkuke

6–13. juni

Botanikk kurset for Steinerskolens elever i andre videregående i Bergen, ble i 2016 gjennomført for 23.gang!

Akvarelltegning i Almuestova.

Hvordan kom denne tradisjonen i gang?

I 1993 var Linda Jolly hovedlærer i botanikk for et 20-talls elever. Hun søkte etter en egnet plass for undervisning og overnatting en uke. I en telefonsamtale med Folkehøyskolen på Halsnøy ble Fjelberg Prestegård nevnt som en mulighet. Sammen med Solveig Slåttli, kunsthøgskolelærer ved skolen, reiste den første klassen til Fjelberg for å gjennomføre en nesten to ukers periode med botanikk, maling, tegning og landskapsstudier. Etter mange år med leting etter en egnet arena, ble Fjelberg et hjem for dette arbeidet med alle VG 2 elever. Elisabeth Irgens har stått for de kunstneriske øvelsene siden 1996. Allerede den gang ønsket elevene å holde en konsert som takk for oppholdet og slik kom en lang «venn-skapsavtale» i stand. (Flere og flere har ønsket å besøke dette arbeidet i årenes løp. I år var det besøk av Kari Grutle Nappen fra lærerutdanning ved Høyskolen på Stord.)

Steinerskolens Konsert

9. juni

Magne Skrede dirigerte koret med 16 elever

*Anna Theresa Torgersen,
Isak Lerum og Solveig Bosse*

*Magne Skrede ved
konsertpianoet*

Akvarell blomstereng

Hordatreffet / Halsnøy Rundt

18–19 juni 2016 samlet 37 deltagere

Vengebåten fra Rosendal ble rodd i regn og motvind av bare kvinner!

Etter en avkortet omvisning (pga slitne deltagere) ble det servert betasuppe, kaffe og kaker i Almuestova. 26 av deltagerne overnattet i prestegården, resten i båtene.

DELTAKERE HALSNØY RUNDT

Liv Bjerknes
Vilhelm Bjerknes
Anders Valvatne + ein person
Eirik Ådnanes
Ingunn Vardøy
Leif Terje Sangolt
Roger Sangolt
Ragnar Hovland
Øyvind Hovland
Leif Jarle Kaldestad

Oddmund Røssland
Magnar Skålevik
Egil Rolfsnes
Per Ånderå
Nancy Eliassen
Trine Eliassen
Kari Bruntveit
Ingeborg Pedersen
Jan Steinsland
Gunn Jorunn Steinsland

Brith Eikemo
Liv Vang
Solveig Brekke
Ann Helen Fallmyr
Anne Karin Bekvik
Liv Inger Tufeland
Arve Sundal
Finn Eliassen

Takk for turen!

Ei fantastisk innholdsrik helg som byrja allereie fredagskvelden med omvising i grindabygget til Kvinnherad kystlag. Grindabygget står på Valen og husar den store fine gavlbåten «Fjordmann».

Tidleg laurdagsmorgonen var det mange nede på hamna i Sunde som putla stilt og roleg på og gjorde seg klare for roturen. Vengebåten – «baronibåten» – skulle vere jentebåt, og det var ein flott gjeng som steig ombord i denne i ni-tida laurdagen. Så bar det avgårde i lett overskya, men opplett og fint rovær. Åtte færingar, baronibåten og fleire følgjebåtar.

Første strandhogg denne dagen var hjå Johannes Eide. Her vart me viste rundt på området til den eine interessante båten etter den andre. For ei samling å få lov å vitja. Motorsamling og modellbåtsamling også. Før avreise igjen og ynskje om god bør vidare, kom det fram eit traktement med både kaker og kaffi som vart vel mottekne av roarane.

Som sist gong var Toftekalven også eit mål i år. Ei god matøkt også her og ein tur innom tunet til Kari og Ragnar Njøs før turen bar vidare. Det vart litt motvind siste etappen nordover mot Fjelbergøy, men alle kom vel i hamn i tida som var estimert.

På Fjelbergøy møtte Truls Grung frå Fjelberg Prestegard roarane ved kaien.

Når alle var vel fortøyde venta omvising med interessant innlegg i den historiske og godt bevarte antikvariske kyrkja. Seinare på kvelden kom det varm betasuppe på borda, dette gjekk sjølvsagt ned på høgkant. Nokre små taler og gåveutvekslingar høyrer med ved slike høve når kystlaga i Hordaland er saman. Også denne kvelden. Etter at brannvernleiarar for natta var utpeika var det tid for gitarspel, song og god drøs utover den fine sumarnatta på fredelege Fjelbergøy.

Det bles ein god nordavind sundagen med sol frå blå himmel. Å måtta verta taua litt er også noko som høyrer naturleg med når ein ror rundt øyar om dette høver best. Det er heilt «ålreit». Det vart nok slik denne sundagen - at det fleste måtte få litt tauehjelp. Bortsett frå to deltakarar då, som utfordra seg sjølve, og som klarte å ro for eigne åretak frå Fjelbergøy og til vel i hamn til kaien i Sunde.

Takk til Kvinnherad kystlag, takk for hyggeleg samvær til alle som kom og var med, takk for ei god natt søvn på Fjelberg Prestegard og takk til alle som elles bidrog til at dette treffet vart den fine opplevinga den var. Og som me gjerne gjentar skulle invitasjonen koma igjen. Men før det treffet me til stemne i Onarheim på Tysnes i juni 2017.

*Helsing frå Hordaland fylkeskystlag
v/Ingunn Vardøy*

Over 40 møtte til kirkekaffe og omvisning i prestegården

Kyrkjekaffi hjå prestefrua på Fjelberg

” Søndag 26. juni er det gudsteneste i Fjelberg kyrkje kl.11. Denne helga vil presteparet, Marit Elisebet og Jan Ove Anders, bu i prestegarden og oppleve noko av den kurlturskatten som Fjelberg prestegard representerer. Etter gudstenesta inviterer dei til kyrkjekaffi i prestegarden. Truls Grung vil ha omvisning.

Det hadde vore kjekt om mange kom til gudsteneste og på besøk i prestegarden denne søndagen. Dette gled vi oss til, seier soknepresten.

Det går ferje frå Sydnes kl. 10.10 og frå Borgundøy kl.10.30. Ferje tilbake frå Fjelbergøy kl. 13.35.

Velkomne til Fjelberg!

Presteparet Jan Ole og Marit Elisebet Totland sammen med Truls Grung

Pensjonistgruppen i Turlaget samlet 29 deltagere til omvisning og medbragt mat

ONSDAG
14
SEPTEMBER

Styresamling Grieg Kor

Kor og styre fikk høre noen prestegårdshistorier før maten ...

Edvard Grieg Kor ble stiftet i 2002 under navnet KorVest, et prosjektbasert profesjonelt vokalensemble med base i Bergen. Koret har siden starten vært en viktig samarbeidspartner både for Bergen Nasjonale opera og Bergen Filharmoniske orkester, i tillegg til regelmessige opptredener under de årlige Festspillene i Bergen. I 2012 ble koret det første norske vokalensemble som ansatte sangere i faste stillinger, og i 2013 ble koret relansert under navnet Edvard Grieg Kor samtidig som de inngikk samarbeid med Troldhaugen, Edvard Griegs hjem. Alle sangerne har sangutdanning og opptrer jevnlig som solister, flere av dem på internasjonalt nivå.

Styret består av

- Pål Lorentzen
- Gert Atle Gundersen
- Bernt Bauge
- Mary Miller
- Håkon Matti Skrede
- Olaf Mackenzie

Almuestova

Brit Synnøve Berge og Hanne Lise Berge sørget for bacalao og nydelig dekket bord

Konsert

Fra v: Hilde Veslemøy Hagen, Ingvill Mjeldheim Holter, Turid Moberg Kurkbride, Daniela Lancu Joihannesen, Paul Robinson, Ørjan Hartveit. Dave Hansford.
Foto: Magnus Skrede.

Som a-capella ensemble har Edvard Grieg Kor samarbeidet med en rekke profilerte dirigenter, blant dem Simon Halsey og nylig med Jeffrey Douma ved Yale Universitetet. Repertoaret spenner fra Monteverdi og Victoria til Frank Martin og Charles Ives. Flere verk har blitt komponert og arrangert for koret, blant annet et 8-stemt arrangement av Griegs Holberg Suite. I symfonisk sammenheng har koret fremført og spilt inn under ledelse av noen av verdens beste dirigenter, deriblant Sir Simon Rattle, Edward Gardner OBE og Sir Andrew Davis. Nylig var flere av sangerne solister i Beethovens Korfantasi sammen med pianisten Leif Ove Andsnes.

Det meste av Edvard Grieg Kors aktivitet er basert i Bergensområdet, men turnevirksomhet har bragt dem til Oslo, Berlin, Edinburgh og nordvest-landet. I mai 2014 sang Edvard Grieg Kor og Edvard Grieg ungdomskor for over 26.000 mennesker sammen med The Rolling Stones på deres «On Fire» turne på Telenor Arena i Oslo. Koret representerte Hordaland Fylkeskommune ved tenningen av julegranen i Edinburgh i desember 2014, der de sang for 30.000.

En av Edvard Grieg Kors største prioriteringer er å bidra til felles utvikling av kormiljøet i Hordaland og skape prosjekter for og med barn og unge. Gjennom turneen «Magiske Songar» blir tusener av skolebarn kjent med a-cappella sang, og «Møt koret» prosjektet gir amatørkor rundt om i Hordaland sjansen til å veiledes av, og synge med profesjonelle sangere. Denne prioriteringen setter Edvard Grieg Kor i en særstilling blant profesjonelle ensembler i Norge og på verdensbasis.

Forfatter Marianne Grung Farsund

Irene Nygårdsvik og jeg møtte hverandre gjennom jobbene våre: Jeg som administrativt ansvarlig for videreutdanning på Handelshøyskolen BI og Irene Nygårdsvik som foreleser fra NHH og gjesteforeleser på BI.

Tematisk er vi begge opptatt av de tette relasjoner og kommunikasjon mellom mennesker. Vi jobber svært ulikt og har ulik tilnærming på stoffet og på den måten utfyller vi hverandre og får noe å bryne oss mot.

Vi diskuterer mer temaene enn vi diskuterer tekst direkte, men leser hverandres arbeid og stiller spørsmål og kommenterer.

Det er godt å ha en diskusjonspartner underveis i arbeidet og en som vil vel, følger tankene dine, heier på deg underveis i motbakkene.

Litt om meg og mitt prosjekt: Jeg har skrevet jevnt og trutt på min fritid de siste 15 årene. Begynte med revytekster og en

enakter for scene. Siden har jeg skrevet syv teaterforestillinger som er blitt oppført for amatørteater, hvorav en var vinner i en manuskonkurranse: et julespill for Sandeid teaterlag. Flere var bestillingsverk.

I 2014 fikk jeg utgitt en skjønnlitterær roman på Comino forlag, «En dør på gløtt». Den handler om Ane som lever tilsynelatende det perfekte liv med mann, to barn og en kreativ jobb. Likevel er hun aldri helt fornøyd. Ane har alltid en dør på gløtt til et annet liv, en annen kjærlighet, en annen Ane.

Mitt nye skriveprosjekt er også en roman og handler om Ane 15 år etter (tittel er ennå ikke på plass). Det er en frittstående oppfølger av *En dør på gløtt*.

Ane nærmer seg 50 år. Vi følger Ane, hennes eldste datter og Anes mor: tre generasjoner, tre kvinner, tre liv på hver sitt ståsted i livskurven.

Jeg tar opp temaer som avhengighet og løsrivelse i en mor-datter relasjon og om hvor vanskelig det er å være nær dem som står en nærmest.

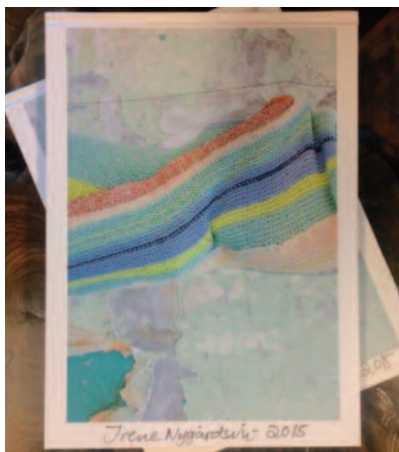
Humor er viktig i alle mine tekster. Samtidig som jeg prøver å vise hvor sårbar hver karakter er.

Forfatter Irene Nygårdsvik

I 2005 brøt jeg doktorgradsstudier ved NHH, og bega meg ut på min egen intuitive og nysgjerrigsdrevne forskningsferd med prosjektet «innovasjon i møtepunktet kunst og næring - en eksplorativ studie i lys av dialog og lek teori». Jeg har hatt over 70 samtaler med kunstnere og bedriftseiere, og fant at de som klarte å se forbi stereotype oppfatninger av hverandre og møtes i en felles interesse klarte å skape noe nytt i mellomrommet mellom ulike perspektiver. Men det mest spennende jeg kom på sporet av gjennom disse samtalen var at kunstnere og bedriftseiere ikke var så veldig forskjellig, det var en sterk skapertrang i bunn i begge leirer. Det ble begynnelsen på et arbeid som fremdeles pågår der jeg utvikler en økonomisk filosofi med det skapende mennesket fram for pengene i sentrum kalt «Verdighetens økonomi – skaperkraft som økonomiens livsnerve».

Samtidig som jeg begynte med dette forskningsprosjektet begynte jeg en stor strikkeproduksjon uten oppskrift. Tepper, puter, kluter, håndklær ble til mellom fingrene mine, og den første boken som kom som resultat av dette arbeidet var «ord for ord – rad for rad» som kom ut høsten 2015. En filosofisk-poetisk bok med bilder av strikk akkompangert av tekster på engelsk og norsk om kreativitet og det å nøste opp i indre problemstillinger med et håndarbeid i

hendene. Jeg skriver som jeg strikker og har flere prosjekter på gang parallelt, mange som kjenner meg trodde at det ville komme en bok om økonomi eller om dialogen/samtaler først men det ble denne boken om strikk og poesi som og var en personlig prosess fram mot et fritt uttrykk. Sammen med Marianne jobber jeg parallelt med flere ulike bokprosjekter, og jeg kan ikke si med sikkerhet om neste bok blir om økonomi, samtaler, om samtalen som forskningsprosjekt eller om noe annet. Men bøker blir det.

» Takk for nydelig og givende opphold på Fjelberg »

Litt om Tjerand Aske

Sigurd Endresen

Mine personlege minne om Tjerand Kristiansson Aske, f. 1906, er knytte til 2–3 barneår, 1947–49, i Fjelberg. Eg var berre ca. 7 år gamal første gongen eg såg han, og det seier seg sjølv at eg som liten gut ikkje kunne få eit fullstendig og balansert bilete av denne merkelege mannen. Med denne reservasjonen fortel eg det eg hugsar:

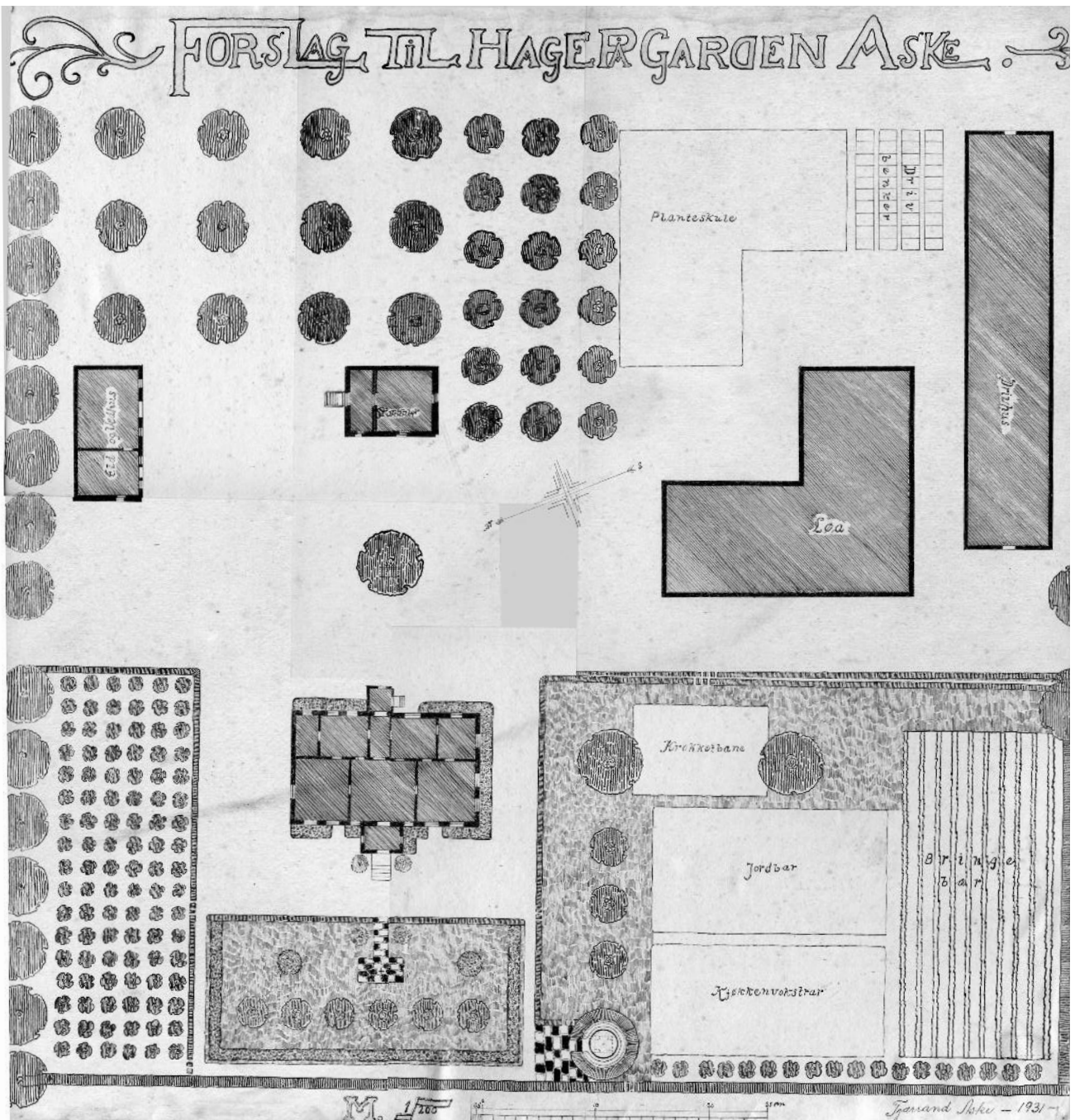

Møte med Tjerand og faren i robåt

Ein godversdag i 1947 kom eg med far min, lensmann Harald Endresen, og syster mi, Siri, i motorbåten vår, «Rex», frå Tittelsnes og inn mot det nordlege innlaupet til Fjelbergsundet. På Borgundøy-sida såg vi to menn i ein robåt. Den yngste, som sat med årane, vinka til lensmannsbåten, og far trudde et dei ville snakka med han. Han svingde bortom. Det viste seg at det var Tjerand Aske og far hans, Kristian Avaldsson Aske, som var ute på sjøen i det fine veret. Dei hadde ikkje noka sak å drøfta med far. Tjerand ville berre helsa då vi passerte. For Siri (vel 5 år) og meg vart det likevel eit ugløymande møte. Det var ikkje Tjerand, men faren som gjorde det sterke inntrykket denne gongen. Han var kledd i svart: Ein sid svart hatt på hovudet, ei svart kappe over skuldrane, og vi meinte jamvel at han hadde svarte hanskar på hendene. Han verka mager, bleik og mest kvit. Han sa ingen ting. På meg såg han ut som ein representant for dødsriket der han sat samankrøkt i færingsbåten. - Ifølgje bygdeboka for Kvinnherad døydde Kristian Aske same året.

Sigurd Endresen og Samson Brekke på befaring i ruinene etter hovedhuset på Aske. 2016. Foto Kristian Hus.

Hagekart for Aske

Ein gong far var på Aske, hadde Tjerand vist han eit kart for ein planlagd hage på garden. Tjerand var tydelegvis sterkt oppteken av planen og ville realisera han. Far hadde nok lita eller inga tru på at det kunne lukkast.

NYE UTSTILLINGER BISPESTOVA: NATTVERDSMALERIET

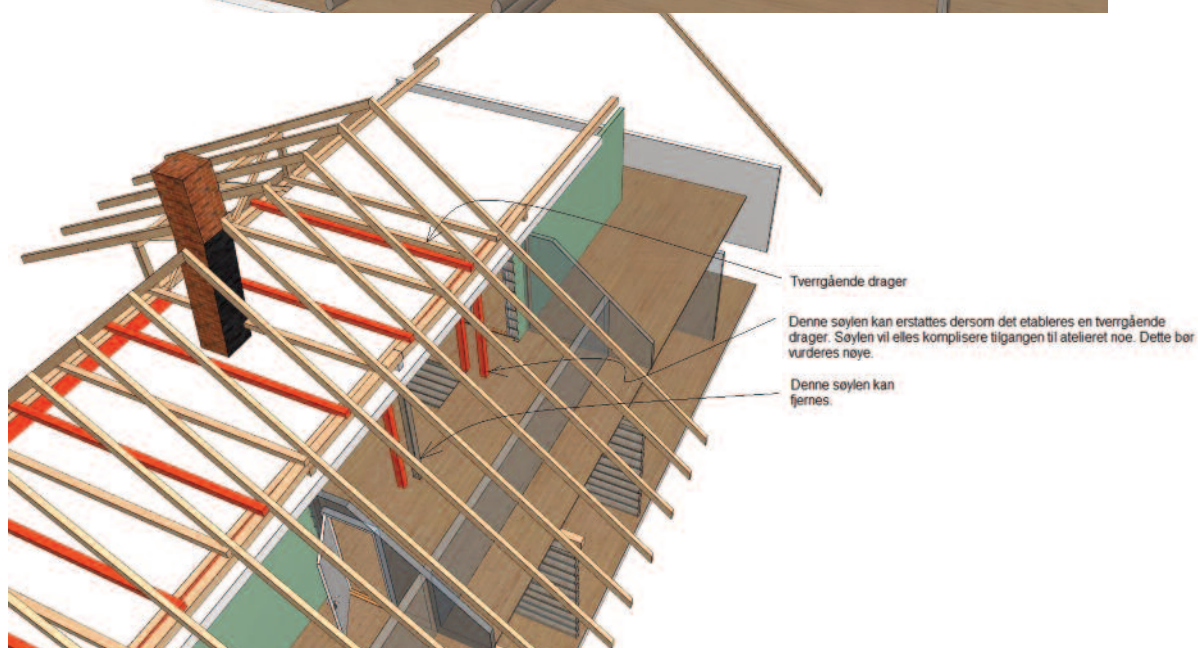
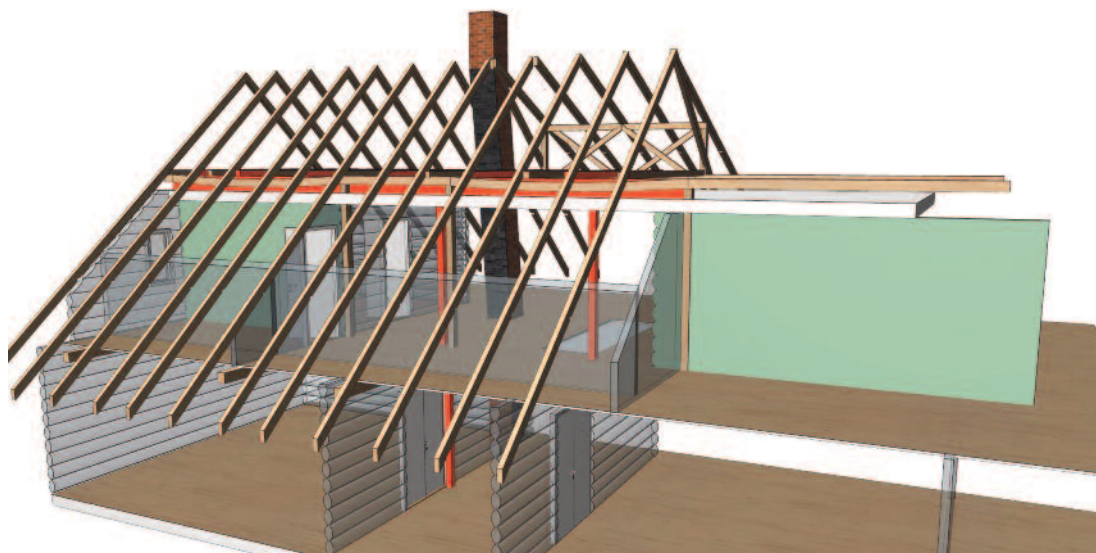

Nye opplysninger om de originale Kirkebenkdørene og rosemalingstradisjoner

HOVEDHUSET

– brist i bærebjelke for taksperrene oppdaget høsten 2016
Kostnadsanslag ca. kr. 800.000 !

INNSPILL ROALD LANDØY 6.10.16

Har hatt ein diskusjon med to ingeniørar på vår eigedomsavdeling i dag, og dei var samde i den løysinga som vi fall ned på i går. Har skissert det i vedlagde bilder. Nytt tiltakk er rødt.

Dragaren under etasjeskiljet i stova som og blei omsnakka, meinte dei var unødvendig dersom vi fekk avlasta konstruksjonen over slik som skissert (det kan vere at den bør på plass likevel, men truleg ikkje i denne omgang). Det betyr at vi jekkar opp eksisterande konstruksjon ein del før de nye dragarane blir festa til eksisterande, slik at vi sikrar at last frå taket blir ført til ny søyle og ned på avstiva laftevegg. Eksisterande søyler er framleis innteikna, men kan truleg fjernast.

Fjelbergøy – Ei reise gjennom fortida

Lars Øyvind Birkenes, Fylkeskonservatoren, Hordaland fylkeskommune

2) Røysa på Ølvertongen frå bronsealder

Dei første spora etter menneske på øya skriv seg attende til steinalderen. Ved restaurering av «Bispestova» hausten 1998 vart det i massane under golvet funne ein del av ei steinøks frå første del av yngre steinalder, det vil seie omlag 4000-3300 f. Kr. Øksa var laga av grønnstein og råmateriallet har sitt opphav frå steinbrotet på Hespriholmen i havet utanfor Bømlo. Funnet vart gjort i lausmassar, så hundre prosent sikre kan ein ikkje vere på at det låg ein buplass frå steinalder akkurat her, men

1) Eldste dyrkingsfasen på Nordhus frå slutten av yngre steinalder

høgda over havet og topografien støttar sterkt oppunder denne antakelsen. Bispestova ligg i dag om lag 10 meter over havet, men i steinøksa si brukstid gjekk det ei vik inn her, med slakt terreng oppover mot nord-nordaust, og det ville såleis truleg vera ein god plass å halda til for ei gruppe menneske som levde av jakt og fiske.

Dei neste spora ein finn etter menneskeleg aktivitet på øya er nokre avsviingslag på Nordhus frå slutten av yngre steinalder. Det er på denne tida, 2400 – 1800 f. Kr. at folk så smått byrjar å dyrke jorda i tillegg til jakt og fiske. Vegetasjonen vert svidd av og ein kan dyrke korn i det næringsrike avsviingslaget.

Bilete nr. 1 syner det svarte avsviing- og dyrkingslaget frå slutten av yngre steinalder. Foto: Hordaland fylkeskommune.

Bronsealder, 1800 – 500 f. Kr. følgjer så. Frå denne perioden er dei mange kystrøysene langs Fjelbersundet og Sydnessundet, den største kjende konsentrasjonen med kysttrøysar i Hordaland og truleg på heile Vestlandet. Dei er bygde som tørre røysar og ligg oftast på framskotne plassar i terrenget som

Figur 1. – Kart over Fjelbergøya med dei viktigaste funna påteikna.

vender seg utover mot sjøen. I alt er det kjent 30 gravrøyser og to steinkransar knytt til leia gjennom dei to sunda. 18 på Sydnes-sida og 14 på Fjelbergøya og Borgundøya. På Fjelberg ligg det røyser frå denne perioden på Ølvertongen, Brandanes, Munkura, Langaneset og på Rongedalsneset. Kva tankar og religiøse førestillingar som ligg bak denne plasseringa er ikkje lett å få tak på, men desse kulturminna finn ein som regel i dag i det som er å rekne for utmark.

Bilete nr. 2 og 3 viser kystrøysene på Ølvertongen og Munkura frå bronsealder. Foto bilete nr. 2: Jostein Aksdal, Hordaland fylkeskommune. Foto bilete nr. 3: Lars Øyvind Birkenes, Hordaland fylkeskommune.

Frå dei siste hundreåra fram mot Kr. f., den førromerske jernalderen, er det ikkje kjent funn på Fjelberg. Dette er ikkje unikt, for av ulike og i stor grad ukjende årsaker pregar funnfattigdommen i denne perioden store delar av landet vårt.

Når romarriket er på sitt mektigaste ser det ut til at dette også får implikasjonar for vårt distrikt. Frå denne perioden, 0 – 400 e. Kr., byrjar fornfunna å ta seg kraftig opp her til lands også. I Rongedalen, ein liten kilometer nordvest for prestegarden, var det full jordbruksaktivitet og dyrkingslag er her datert til tida mellom 210–390 e. Kr.

3) Munkura, røys frå bronsealder

I ei mindre vik nord for Langaneset, om lag ein kilometer søraust for prestegarden, vart det for om lag 10 år sidan funne restane av ei nausttuft med godt synlege veggjar eller jordvollar som er opp til ein meter høge. Tufta ligg vel fem meter sør for dagens rullesteinsstrand. Indre mål er 17 x 6 meter medan dei ytre måla er 22 x 12. Her har med andre ord vore plass til ein båt av bra storleik. Tufta har opning mot stranda i nord og ligg godt skjult mot sundet, noko som truleg er gjort med omhug. Tufta er datert til 395 – 440 e. Kr. og dette er ei tid der Vestromarriket er på god veg til å gå under og dei politiske tilhøva rundt i Europa byrjar å verte meir ustabile.

Bilete nr. 4 viser den overgrodde nausttufta frå eldre jernalder. Ein får eit betre inntrykk av tufta når ein er på staden.

Foto: Lars Øyvind Birkenes, Hordaland fylkeskommune.

Perioden frå om lag 400 e. Kr. til slutten av 500-talet går under nemninga folkevandringstid grunna dei mange krigane og konfliktane som utløyste store forflyttingar av stammar og folkeforbund i Europa og det er sannsynleg at også våre delar av kontinentet vart påverka av denne uroa. Langs heile Vestlandet kan ein sjå at busetnaden i folkevandringstid vert flytt opp eit stykke frå sjøen, mest truleg fordi ein då kunne få tid til å mobilisere eller flykte dersom fiendar nærma seg. Det er også i denne perioden at dei mange bygdeborgene vert oppført. På Nordhus, bnr. 1, låg det ein gravhaug 50-60 meter sørvest for tunet som skriv seg frå denne tida. Her var gravlagt ein mann og ei kvinne som hadde fått med seg mellom anna ei krossformaspenn, bronsepinsett, to ringar av sølv, hektespenne, eldstein, to leirkrukker, eit trespann, ei pil, ein kniv og to spinnehjul på ferda til dødsriket. I denne samanhengen må også nemnast Krekjahaugen på Ysthus på Borgundøy frå om lag same tida, der også ein mann og ei kvinne var gravlagde med eit liknande gravgods.

Elles er det fleire gravhaugar og røyser som i dag er vekke, mellom anna den såkalla «Begravelseshaugen» på prestegarden. Denne haugen var alt borte før 1882 då Immanuel Ross frå muséet i Bergen var her på byrjinga av 1880-åra i samband med utgravinga av haugen på Nordhus.

4) Nausttufta frå eldre jernalder nord for Langaneset

Dei neste 400–500 åra frå folkevandringstida og fram til mellomalderen byrjar, er det lite å fortelja frå Fjelbergøy då det ikkje er gjort jordfunn frå denne perioden. Det er likevel ikkje slik at øya har lege ubyggt, men dei samfunnsmessige tilhøva kan ha vore av ein slik karakter at dette ikkje viser att. Til dømes kjenner ein berre til ei sikker grav frå vikingtid på naboøya Borgundøy, og det er ei grav under flat mark på Sæbø. Heller ikkje er det kjent gravfunn frå yngre jernalder før ein kjem til dei store gravfelt nord på Halsnøy, på gardane Hillestød, Sjo og Eide. Kan det difor tenkjast at Fjelbergøy og Borgundøy etter folkevandringstida har vore del av eit større «rike»? Det som er sikkert er at det berre er kjent to gardar på Fjelbergøy, Prestegarden og Nordhus. Ut frå namnet Nordhus vil ein også gå ut frå at det har vore ein annan gard med sluttneimning – hus eller kanskje rett og slett Hus. Prestegarden kan i seinare tid ha teke namn etter øya, sjølv om det også er sagt at Fjelbergøy før i tida vart kalla Nordhusøya av gamle folk.

Frå mellomalderen må likevel nemnast eit funn frå bnr. 2 på Nordhus, som vart gjeve som gåve frå Pål Nordhus. Det vart funne brotstykke fleire kleberkar, delar av ei kleberause, to spinnehjul og delar ei steikjetakke i kleber. I tillegg vart det funne eit dusin kljåstein (tyngder til Opstadveg) av kleber. Nokre av dei hadde innrissa kors. Funnet vart gjort ved tunet der den gamle røykstova stod, den vart riven på 1800-talet. Tidligare skal det ha stått andre hus der. Sakene kom opp ved pløying. Det var ikkje spor etter hus no, verken murar eller grue, men det var mykje trekol og ei rekkje heller.

TILSTANDSRAPPORT HOVEDHUS

Hovedbygning Askeladden ID: 87186-1, Stiftelsen Fjelberg Prestegård, GNR: 210 BNR: 23,

Bygningsnummer: 174482632.

SEFRAK-nummer: 1224-0039-283

Byggeår: 1818 (sett saman av eldre laftekjerner)

Opprinnelig funksjon: Offentlig forvaltning

Nåværende funksjon: Kultur

Etasjeantall: Hus i 1 1/2 etasje

Bebygd areal (m²): 209

Lengde og bredde på bygningen

1950 cm, 1080 cm

Juridisk informasjon

Vernetype: Vedtaksfredet. Vernelov: Kulturminneloven av 1978. Vernedato: 14.06.1991

OVERORDNET TILSTAND

Utført: 06.12.2016

Tilstandsgrad: TG 3 - Betydelig tiltaksbehov

Tilstandsbeskrivelse: Ved ei synfaring tidlegare i haust blei det oppdaga at dragarane som ligg under hanebjelker på loftet er kraftig nedbøygde og den eine er knekt (no midlertidig sikra). Konstruksjonen i huset er utført slik at laster ikkje korresponderer godt nok, med store nedbøyingar som resultat. I etterkant av synfaringa er det sett i gong eit planarbeid for å sette konstruksjonen betre istand til å tole last frå taket. Ein reknar med at praktisk arbeid kan komme i gang ilt 2017. Skaden har ikkje medført lekkasje eller andre uheldige konsekvensar, slik at status for huset elles er uendra.

Utført: 09.12.2015

Tilstandsgrad: TG 1 - Ordinært tiltaksbehov

Tilstandsbeskrivelse: Taklekkasjen som ein sleit med i 2014 er no tetta. Det var lekkasje både på aust og vestsida i nordre delen av bygningen.

Andre forhold: I samtale med Truls Grung i dag, opplyser han om eit problemområde til - rundt eit takvindu mot vest. Her vil han ha inn tømmer for å få ei fagleg vurdering av dette, for så eventuelt å komme tilbake til det seinare. (oppfatta det ikkje som krise)

Tiltakstype: Straktiltak

Anbefalt tiltak: Takkonstruksjon må forsterkes

Gjennomføring (år): 2017

Estimert kostnad: 500.000

Status: Planlagt

BYGNINGSDELER OG TILSTAND

Fundamenter (inkl. grunnmur)

Konstruksjon, materiale, overflate: Grunnmur, naturstein med bindemiddel, pusset, kalket e.l.: ringmur uten kjeller under 3/4 av bygget-resten har kjeller med kalket/pusset overflate

Tilstandsbeskrivelse: Kjelleren virker tørr og i god stand.

Tilstandsgrad: TG 1 - Ordinært tiltaksbehov

Utført: 22.06.2016

Anbefalte tiltak: Vanlig tilsyn og vedlikehold

Yttervegger - primærkonstruksjoner

Konstruksjon, materiale, overflate: Lafteverk: Vanleg lafteverk over to etg.

Tilstandsbeskrivelse: Tilfredsstillande.

Tilstandsgrad: TG 1 - Ordinært tiltaksbehov

Utført: 22.06.2016

Anbefalte tiltak: Vanlig tilsyn og vedlikehold

Vinduer

Konstruksjon, materiale, overflate: Trevindu med vertikale og horisontale sprosser: 36 vinduer i ulike storleik. Av desse er det tre små vindauger i kjellaren mot aust.

Tilstandsbeskrivelse: Vindauga ser ut til å være i god stand, og er godt vedlikeholdt.

Tilstandsgrad: TG 1 - Ordinært tiltaksbehov

Utført: 22.06.2016

Anbefalte tiltak: Vanlig tilsyn og vedlikehold

TILSTANDSRAPPORT HOVEDHUS

Ytterdører

Konstruksjon, materiale, overflate: TREDØRER: Det er to dører i bygningen. Tidligere hovedinngang midt i hovedfasaden og dagens inngang i et nyere tilbygg på nordsiden (gavlveggen) Dør fra vindfang inn i gangen var tidligere inngangsdør til kjøkkendelen. Av disse er det tre små vindauge i kjellaren mot aust.

Tilstandsbeskrivelse: En dør er ny (i tilbygget) og original dør i hovedfasaden er i ok stand.

Tilstandsgrad: TG 1 - Ordinært tiltaksbehov

Utført: 22.06.2016

Anbefalte tiltak: Vanleg vedlikehald.

Yttervegger - utvendig kledning og overflate

Konstruksjon, materiale, overflate: Horisontalt trepanel, supanel: I gavl mot sør er kledningen profilert, men ingen profil på de tre andre sidene. Kledningen på desse sidene er truleg minst like gammel som den mot sør.

Tilstandsbeskrivelse: Kledningen er i rimeleg god stand

Tilstandsgrad: TG 1 - Ordinært tiltaksbehov

Utført: 22.06.2016

Anbefalte tiltak: Vanleg vedlikehald.

Takkonstruksjoner

Konstruksjon, materiale, overflate: Sperretak i tre: Vanleg sperretak, men med diverse arker i takflatene

Tilstandsbeskrivelse: Ved sjekk av takkonstruksjonen vart det oppdaga alvorleg svikt. Dragarane som skal bære sperrene er kraftig nedbøyd og den eine er knekt (midlertidig sikra).

Tilstandsgrad: TG 3 - Betydelig tiltaksbehov

Utført: 29.12.2016

Årsak/konsekvens: Det er ein kompleks årsakssamanheng her som går på at laftekassane ikkje korresponderer vertikalt, at søylepunkt ikkje er understøtta, og at over tid blir generell nedbøying og dermed meir vekt overført til konstruksjonselement som ikkje er dimensjonert for det.

Anbefalte tiltak: Konstruksjonen må forsterkast, truleg med ny dragar.

Taktekking

Konstruksjon, materiale, overflate: Krum tegl takstein, uglassert:

Tilstandsbeskrivelse: Lekasjen som forrige registrering omtala er tetta

Tilstandsgrad: TG 1 - Ordinært tiltaksbehov

Utført: 09.12.2015

Anbefalte tiltak: Identifisere lekkasje, og utbetre / forbetre tekking.

VVS-Installasjoner

Konstruksjon, materiale, overflate: Normalt utstyr, komplett bad, kjøkken: Vanlig installasjon for bustad.

Tilstandsbeskrivelse: Tilfredsstillande.

Tilstandsgrad: TG 1 - Ordinært tiltaksbehov

Utført: 22.06.2016

Anbefalte tiltak: Vanlig tilsyn og vedlikehald

Brannsløkkingsanlegg

Konstruksjon, materiale, overflate: Pulverapparater

Tilstandsbeskrivelse: Antatt god, og underlagt rutinemessig kontroll

Tilstandsgrad: TG 1 - Ordinært tiltaksbehov

Utført: 30.06.2016

Anbefalte tiltak: Vanlig tilsyn og vedlikehald

Elkraftanlegg

Konstruksjon, materiale, overflate: Enkelt elanlegg med jordingsanlegg: Vanlig installasjon for bustad

Tilstandsbeskrivelse: Er underlagt eigne tilsyn, og ikkje undersøkt, men det er å anta at anlegget er forskiftsmessig.

Tilstandsgrad: TG 1 - Ordinært tiltaksbehov

Utført: 22.06.2016

Anbefalte tiltak: Eksternt + vanlig tilsyn.

Brannalarm

Konstruksjon, materiale, overflate: Enkelt brannvarsling (Røyk/varmedetektorer): Røykvarslerer

Tilstandsbeskrivelse: Antatt god, og underlagt rutinemessig kontroll.

Tilstandsgrad: TG 1 - Ordinært tiltaksbehov

Utført: 30.06.2016

Anbefalte tiltak: Vanleg tilsyn og vedlikehald

TILSTANDSRAPPORT HOVEDHUS

Piper

Konstruksjon, materiale, overflate:	NATURSTEINSPIPER: Det er to piper i bygningen, der den eine er av naturstein. Grua på kjøkkenet og oppover, den andre er teglsteinspipe. Begge pipene er i teglstein over tak.
Tilstandsbeskrivelse:	Grua på kjøkkenet er i sporadisk bruk, den andre skal ikkje brukast.
Tilstandsgrad:	TG 1 - Ordinært tiltaksbehov
Utført:	22.06.2016
Anbefalte tiltak:	Regulære tilsyn av feiervesenet i tillegg til vanleg tilsyn.

Planlagt vedlikehold, inkludert forventede vedlikeholdsbehov neste 10 års periode

Yttervegger - utvendig kledning og overflate

Anbefalt tiltak:	Vanlig vedlikehald.
Status:	Planlagt

Ytterdører

Anbefalt tiltak:	Vanleg vedlikehald.
Status:	Planlagt

Brannalarm.

Anbefalt tiltak:	Vanleg tilsyn og vedlikehald.
Status:	Planlagt

Brannsløkkingsanlegg.

Anbefalt tiltak:	Vanleg tilsyn og vedlikehald.
Status:	Planlagt

STRAKSTILTAK

Taktekking.

Anbefalt tiltak:	Identifisere lekkasje, og utbetre / forbetre tekking.
Status:	Planlagt 31.12.2014

Takkonstruksjoner

Anbefalt tiltak:	Konstruksjonen må forsterkast, truleg med ny dragar.
Status:	Planlagt 31.12.2017. Kostnad: 500 000

TILSYN

Fundamenter (inkl. grunnmur).

Anbefalt tiltak:	Vanlig tilsyn og vedlikehald.
Status:	Planlagt

Yttervegger - primærkonstruksjoner.

Anbefalt tiltak:	Vanlig tilsyn og vedlikehald.
Status:	Planlagt

Taktekking.

Status:	Planlagt
---------	----------

VVS-Installasjoner.

Anbefalt tiltak:	Vanlig tilsyn og vedlikehald.
Status:	Planlagt

Elkraftanlegg.

Anbefalt tiltak:	Eksternt + vanlig tilsyn.
Status:	Planlagt

Piper.

Anbefalt tiltak:	Regulære tilsyn av feiervesenet i tillegg til vanleg tilsyn.
Status:	Planlagt

Vinduer

Anbefalt tiltak:	Vanlig tilsyn og vedlikehald.
Status:	Planlagt

Vi planlegger et viktig bokprosjekt:
«Prestegårdens historie»

Eføy vokste både utenfor og inni huset! Foto: Viggo Agdestein, 1985.

Bak stiftelsen Fjelberg Prestegård står:
FORENINGEN TIL NORSKE FORTIDSMINNESMERKERS BEVARING • FJELBERG BYGDALAG
KVINNHERAD KOMMUNE • HORDALAND FYLKESKOMMUNE

Adresse: Stiftelsen Fjelberg prestegard, 5459 Fjelberg • e-post: truls.grung@kraemmerhuset.no • www.fjelbergprestegard.no